

Investigation of future expectations of high school students according to some variables

Lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi

Murat Tuncer¹
Ferdi Bahadır²

Abstract

In this study, it is aimed to investigate the future expectations of high school students according to some variables. In this study, high school students who were studying in a district of Erzincan province were selected as the sample and the adult expectancy scale was used as data collection tool. As a result of the evaluation of the findings by comparing the dependent variable with various independent variables, a significant difference in opinion was found in the "religion and society" and "health and life" sub-dimensions according to sex. From the perspective of the high school where education is conducted, only the "religious and community" sub-dimension has a significant difference in opinion. As a result of the correlation analysis, it was observed that the highest correlation is between the "Work and Education" subscale in terms of Adolescent Future Expectancy scale. However, there was no significant correlation between general of the scale and the achievement averages of the students. Future expectations are both psychological and influential variable. It is thought that this psychological characteristic can be taken into consideration in labor planning.

Keywords: Future Expectations; High School Students; Survey Model; Occupational Choice.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Bu çalışmada lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Erzincan iline bağlı bir ilçede öğrenim görmekte olan lise öğrencilerinin örneklem olarak seçildiği bu çalışmada veri toplama aracı olarak ergen gelecek beklentileri ölçeği kullanılmıştır. Bağımlı değişkenin çeşitli bağımsız değişkenler açısından karşılaştırılarak bulguların değerlendirilmesi sonucunda cinsiyete göre "din ve toplum" ve "sağlık ve yaşam" alt boyutlarında anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Öğrenim görülen lise açısından ise ölçeğin yalnızca "din ve toplum" alt boyutunda anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Korelasyon analizi sonucunda Ergen Gelecek Beklentileri ölçeği açısından en yüksek korelasyonun "İş ve Eğitim" alt boyutu arasında olduğu gözlenmiştir. Bunun yanında ölçeğin geneli ile öğrencilerin başarı ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir korelasyon saptanamamıştır. Gelecek beklentilerin hem etkileyen hem de etkilenen psikolojik bir değişkendir. İşgücü planlamalarında bu psikolojik özelliğini dikkate alınabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek Beklentileri; Lise Öğrencileri; Tarama Modeli; Meslek Tercih.

¹ Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, mtuncer@firat.edu.tr

² Öğr. Gör., Erzincan Üniv., Refahiye M.Y.O., ferdibahadir@hotmail.com

1. Giriş

Öğrenme güduları ile dünyaya gelen insan, gün geçtikçe içinde bulunduğu hayatı tanıyarak, farklı amaç ve beklentilerle yaşamını sürdürmeye devam eder. Ergenlik öncesinde belirli bir sorumluluk duygusuna erişemedikleri ve ileriye çok net göremedikleri için hayattan çok fazla bir beklenti içerisinde bulunmayan çocuklar, ergenlik çağına geldiklerinde daha özgür ve bireysel düşünmeye başlarlar ve kendilerine ait bazı kararları verme gücüne eriştiklerinde, gelecekle ilgili yaşamlarında farklı beklenti içerisine girebilirler. Gençlerdeki bu beklenti hayatının o anını ve geleceğini etkileyebilmektedir. Gelecek beklentisini İkizoğlu, Dölek ve Çıfci (2007) bireyin gelecekte olmak istediği yer ve buna bağlı olarak, yaşamdan talep ettikleri olarak özetlemektedir. Yavuzer, Demir, Meşeci ve Sertelin (2005) öğrencilerin gelecekte beklenen sırasıyla; meslek, evlilik, ekonomik kazanç ve toplumsal saygınlık olarak sıralamaktadır. Artar (1999) ergenlerin geleceğe yönelik beklentileri onların iş, yaşam biçimi, eş seçimi gibi yetişkin yaşantılarının belirlediğini ve onların kimlik ve benlik oluşumlarını şekillendirdiğini ifade etmektedir. Duruma sosyolojik olarak bakan Güleri (1998) bir toplumdaki gençlerin gelecek beklentilerinin, o toplumun gelişim çizgisinin ve dinamiğinin önemli belirleyicisi olduğunu vurgularken, benzer şekilde Şanlı ve Saraçlı 'da (2015) toplumdaki bireylerin gelecek beklentilerinin, o toplumun gelişimini etkilediğini belirtmektedir. Tuncer (2011) ise bu sürecin iyi yönetilmesi durumunda okuldan ayrılmaların, madde bağımlılığının ve toplumsal çatışmaların belli oranlarda önleneyeceğini; ayrıca bireyin akademik başarısında ve de yaşamsal doyumunda artış sağlanabileceği görüşündedir. Beklenti konusunun önemi, yapılan araştırma sayısında da bir artışı beraberinde getirmiştir. Alan yazında gelecek beklentisi ile ilgili farklı araştırmalar (Uluçay, Özpolat, İşgör ve Taşkesen, 2014; Koçak ve Çepni, 2017; Oettingen, 2002; Şişman, 2006; Başkonuş, Akdal ve Taşdemir, 2011; Beal ve Crockett, 2010; Apak, 2015; Üzüm ve Uçkun, 2015; Arık ve Seyhan, 2016; Gezen ve Köroğlu, 2014) bulunmaktadır. Ancak bu araştırmaların yöntemsel, örneklem ve veri analizi bakımından benzeşiyor olması gelecek beklentileri konusunda var olan sorulara etraflıca cevaplar bulunmasını güçleştirmektedir.

Yapılmış araştırmalarla bir genellemeye gidilememesinin nedenlerinden biri gelecek beklentilerini etkileyen değişkenlerin tam olarak bilinmemesidir. Bireyin geleceğe yönelik beklentilerini etkileyecek birçok etken bulunabilir. Bu etkenlerden birini Akman (1992) bireyin geçmiş yaşantılarında aldığı pekiştiriciler olarak ifade etmektedir. Benzer şekilde Biddle'da (1990) üniversitede geçirilen yaşantının kişinin bakış açısını değiştirdiğini savunmaktadır. Erden (1989) ise mesleki bağlam konusunda bilgi vermekte, öğrencilerin mesleki gelecek beklentilerini araştırdığında, özellikle üniversite eğitim programlarının öğrencilere mesleki beceri kazandırma amaçlı hazırlandığından dolayı mesleki beklentiyi etkilediğini düşünmektedir. Bu noktada Summak (2000) eğitim programlarını geleceğe dönük ve çağdaş bir anlayışla hazırlanması gerektiğini ve eğitime yön veren politikacıların, gençlerin gelecek beklentilerini dikkate almaları gerektiği görüşü ile bahsedilen önceki araştırmalara benzeşen bir yapıyı öne çıkarmaktadır. Son olarak psikolojik yöneylem açısından bireysel psikolojinin önemli isimlerinden Adler'in de (1994) insan davranışları üzerinde gelecek beklentilerinin etkisi olduğu görüşü belirtmekte yarar vardır.

Beklentiyi etkileyen bazı değişkenlerin bulunduğu gibi beklentiden de etkilenen bazı değişkenler olabilmektedir. Bu konuda Tuncer (2011) gelecek beklentinin bireyin performansını etkilediğini düşünmektedir. Dalal ve Singh (1986) beklenti ile iş doyumu arasındaki ilişkiyi incelemiş, beklenen iş doyumunun gerçek iş doyumunu etkilediğini ifade etmiştir. Eryılmaz (2011) ergenlerin öznel iyi oluş düzeyini yükseltmede ergenlerin olumlu gelecek beklentisine sahip olmalarının önemli olduğunu ifade etmiştir. Diderichsen v.d. (2011) tıp fakültesi öğrencilerinden açık uçlu sorularla topladıkları veriler üzerinde yaptıkları analiz sonucunda öğrencilerin gelecek yaşamlarına ilişkin neredeyse verdikleri bütün yanıtlarda işin etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan yüksek istek ve beklentinin beraberinde akademik başarı yüksekliğini de getirdiği yüksek beklenti olmasa bile yüksek istek akademik başarı anlamında yeterli sonuçlar verebileceği (Khattab, 2015) vurgulanmıştır. Güleri (1998) ise okuyan ve çalışan gençler arasında yaptığı çalışmada okuyan gençlerin iş, çalışan gençlerin eş beklentisi içinde olduklarını, geleceğe güvenle bakmada çok çalışmanın öğrenimden önce geldiği görüşündedirler. Yavuzer ve arkadaşları (2005) ise üniversite

öğrencilerinin gelecek beklentilerinin mesleki başarı, evlilik, ekonomik kazanç ve toplumsal saygınlık alanlarında yoğunlaştığını rapor etmiştir. Ergenlerin gelecek beklentilerinin yaşanılan yere göre de farklılık gösterebileceği düşünülmektedir. Şimşek'in (2011) gelecek beklentisinin, okulun bulunduğu İl'e, sınıf düzeyine, disiplin cezası alma durumuna ve okulu bırakma eğilimine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulgusu bunun doğruluğunu kanıtlar niteliktedir.

Buraya kadar aktarılan bütün bu bulgu ve görüşler birlikte değerlendirildiğinde beklentinin hem etkileyen hem de etkilenen bir yapısının olduğunu söyleyebiliriz. Yüksek beklenti beraberinde yüksek performans ve başarıyı getirebilirken, olumsuz deneyimler düşük beklentilere yol açabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında bireylerin hem geçmiş deneyimlerinin hem de geleceğe dair beklentilerinin bilinmesi onların olumlu amaçlara, mesleklere yönlendirilmesi oldukça önemlidir.

Öğrenenlerin gelecek beklentileri konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde çalışılan örneklemelerin büyük ölçekli ve gelişmiş yerleşim yerlerinden seçildiği görülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada illere göre yaşam şartları açısından dezavantajlı durumda olan bir ilçedeki lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Bu araştırma bir ilçedeki farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin gelecek beklentilerinin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Bu araştırmanın bulgularının, farklı bölgelerde ve farklı örneklemeler üzerinde yapılan araştırmaların bulguları ile kıyaslama yapılabilmesi açısından da ayrıca önemli görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin belirlenmesi ve bu beklentilerin bazı bağımsız değişkenler açısından değerlendirilmesi şeklinde açıklanabilir. Araştırmanın bağımlı değişkeni öğrencilerin gelecek beklenti düzeyleri iken, bağımsız değişkenler öğrencilerin cinsiyetleri, öğrenim gördükleri okul ve meslek tercihidir. Böylelikle bir ilçe örneğinde gelecek beklentileri cinsiyet açısından karşılaştırılmış, elde edilen bulgular bu konuda bilgi ihtiyacı hisseden kesimlerin ilgisine sunulmuştur. Ayrıca farklı okullarda ve farklı meslek tercihleri anlamında gelecek beklentisinin farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Ayrıca araştırmada gelecek beklentisi ve alt boyutlarının akademik başarı ile olan ilişkisi ortaya konulmuştur.

2. Yöntem

Bu çalışmada lise öğrencilerinin gelecek beklentilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi araştırılmıştır. Araştırma tarama modelinde yürütülmüştür. Tarama modeli ölçülmek istenen durumun olduğu haliyle saptanmasını amaçlayan araştırma modeli olarak (Karasar, 2009: 76) tanımlanmaktadır.

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Erzincan'a bağlı Refahiye ilçesinde öğrenim görmekte olan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise bu ilçede bulunan dört lisenin son sınıfında öğrenim görmekte olan 126 öğrenciden meydana gelmiştir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Son sınıf öğrencilerinin seçilmesindeki amaç araştırmanın meslek tercihi bağımsız değişkeni ve ölçek alt boyutlarından birinin iş ile ilgili olmasıdır. Refahiye ilçesinde bu dört lisenin dışında bir lise bulunmamaktadır. Örneklemi oluşturan öğrencilere ilişkin bazı bilgiler Tablo 1'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Örneklemi oluşturan öğrencilere ilişkin bazı bilgiler

		N	%
Lise	Anadolu İmam Hatip Lisesi	16	12,7
	Çok Programlı Anadolu Meslek lisesi	19	15,1
	Fen Lisesi	36	28,6
	Anadolu Lisesi	55	43,7
Cinsiyet	Kadın	75	59,5
	Erkek	51	40,5
Başarı	40-60	21	16,7
	60-80	76	60,3
	80-100	29	23
	Toplam	126	100

Araştırma örneklemini oluşturan öğrencilerin 75'i (%59,5) kadın, 51'i (%40,5) erkektir. İki öğrenci maddelerden bazılarını boş bıraktığı için araştırma dışında tutulmuştur. Örneklemini oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri lise dağılımlarına bakıldığında 16'sı (%12,7) Anadolu imam hatip lisesi, 19'u (%15,1) Çok programlı Anadolu meslek lisesi, 36'sı (%28,6) Fen Lisesi ve 55'i (%43,7) Anadolu Lisesinde öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin 21'inin (%16,7) genel başarı ortalaması 40-60 arasında, 76'sının (%60,3) genel başarı ortalaması 60-80 arasında, 29'unun (%23) genel başarı ortalaması 80-100 arasındadır.

2. 2. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında Tuncer (2011a) tarafından Türkçeye uyarlanan ergen gelecek beklentileri ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 25 madde ve dört boyuttan (*İş ve Eğitim, Evlilik ve Aile, Din ve Toplum ve Sağlık ve Yaşam*) oluşmaktadır. Ölçeğin bu dört faktörlü yapısı ile toplam varyansın %67'si açıklanabilmektedir. Uyarlama çalışmasında ölçeğin orjinal formunda herhangi bir değişiklik olmamış, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .928 hesaplanmıştır. Ölçek, maddeleri kesinlikle inanmıyorum (1 puan) ve kesinlikle inanıyorum (7 puan) arasında puanlanan likert türündedir. Bu ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha katsayısı .906 olarak hesaplanmıştır. Ölçek maddelerine yönelik ortalama puanın artması beklentinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

2. 3. Verilerin Analizi

Ölçek verileri SPSS paket programına aktarılarak çözümlene yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde dağılımın homojen olduğu durumlarda bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi, dağılımın homojen olmadığı durumlarda ise Kruskal Wallis H ve Mann Whitney testinden yararlanılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişki düzeyini belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır.

3. Bulgular

Araştırma kapsamında öncelikle EGB ölçeğine yönelik görüşlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız gruplar t testi ile araştırılmıştır. Bu karşılaştırmaya yönelik bulgular Tablo 2'de özetlenmiştir.

Tablo 2: EGB ölçeğine yönelik görüşlerin cinsiyete göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Cinsiyet	N	X	Ss	Levene test		t test		
						F	p	sd	t	p.
Ergen gelecek beklentileri ölçeği	İş ve Eğitim	Kadın	75	5,94	,67	5,577	,020	124	,432	,667
		Erkek	51	5,87	1,10					
	Evlilik ve Aile	Kadın	75	4,86	1,09	1,583	,211	124	-1,469	,144
		Erkek	51	5,17	1,32					
	Din ve Toplum	Kadın	75	5,04	1,16	,028	,867	124	-2,579	,011*
		Erkek	51	5,57	1,08					
	Sağlık ve Yaşam	Kadın	75	4,52	1,24	,014	,905	124	-2,040	,043*
		Erkek	51	4,99	1,31					
	Tamamı	Kadın	75	5,30	,65	6,052	,015	124	-1,361	,176
		Erkek	51	5,50	,97					

P<.05

Tablo 2'deki bulgulara göre ölçeğin "din ve toplum" ($t(124) = -2.579, p < .05$) ve "sağlık ve yaşam" ($t(124) = -2.040, p < .05$) alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı fark belirlenirken ölçeğin diğer alt boyutları ve tamamına yönelik öğrenci görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunamamıştır. Buna göre "din ve toplum" ve "sağlık ve yaşam" alt boyutlarında erkeklerin gelecek beklenti algıları daha olumludur.

Araştırma kapsamında öğrenim görülen lise bazında ölçek alt boyutları ve tamamına yönelik öğrenci görüş ortalamalarına bakılmıştır. Bu ortalama sonuçlarına ait veriler tablo 3'de özetlenmiştir.

Tablo 3: EGB ölçeği alt boyutları ve tamamına yönelik görüşlerin öğrenim görülen liseye göre ortalamaları

Liseler	İş ve Eğitim	Evlilik ve Aile	Din ve Toplum	Sağlık ve Yaşam	Ölçeğin Tamamı
AİHL	5,97	4,89	5,73	4,77	5,45
ÇPAML	5,60	5,52	4,86	5,08	5,40
FL	5,95	4,89	5,63	4,54	5,39
AL	5,99	4,90	5,02	4,68	5,36

AİHL: Anadolu İmam Hatip Lisesi, ÇPAML: Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi, FL: Fen Lisesi, AL: Anadolu Lisesi

Tablo 3'deki bulgulara bakıldığında öğrenim görülen lise bazında en yüksek ortalamalar "İş ve Eğitim" alt boyutunda Anadolu Lisesi'nde, "Evlilik ve Aile" alt boyutunda Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi'nde, "Din ve Toplum" alt boyutunda Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde, "Sağlık ve Yaşam" alt boyutunda Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi'nde ve ölçeğin tamamında ise Anadolu İmam Hatip Meslek Lisesinde görülmüştür.

Araştırmada öğrenim görülen lisenin EGB ölçeği ve alt boyutları açısından anlamlı düzeyde fark yaratan bir değişken olup olmadığı da araştırılmak istenmiştir. Ancak öğrenim görülen lise açısından gruplara düşen kişi sayısı açısından önemli farklılıklar olduğundan verilerin çözümlenmesinde Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu testin sonuçları Tablo 4'deki gibidir.

Tablo 4: EGB ölçeğine yönelik görüşlerin öğrenim görülen lise değişkenine göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Chi-Square	Sd	p	Fark(*)
Ergen gelecek beklentileri ölçeği	İş ve Eğitim	1,682	3	,641	-
	Evlilik ve Aile	5,278	3	,153	-
	Din ve Toplum	10,970	3	,012*	1>4, 3>4
	Sağlık ve Yaşam	2,338	3	,505	-
	Tamamı	,274	3	,965	-

Lise: 1(Anadolu İmam Hatip Lisesi), 2(Çok Programlı Anadolu Lisesi), 3(Fen Lisesi), 4(Anadolu Lisesi), <>Grup ortalamalarının büyüklüğü, *p<.05

Tablo 4'deki bulgulara göre ölçeğin yalnızca "din ve toplum" alt boyutunda Anadolu imam hatip lisesi ile Anadolu lisesi arasında Anadolu imam hatip lisesi lehine, Fen lisesi ile Anadolu lisesi arasında Fen lisesi lehine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir (p<.05).

Araştırmada öğrencilerin meslek tercihlerinin EGB ölçeği ve alt boyutları açısından anlamlı düzeyde fark yaratan bir değişken olup olmadığı da araştırılmak istenmiştir. Ancak gruplara düşen kişi sayısı açısından önemli farklılıklar olduğundan verilerin çözümlenmesinde Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Bu testin sonuçları Tablo 5'deki gibidir.

Tablo 5: EGB ölçeğine yönelik görüşlerin meslek tercihlerine göre karşılaştırılması

Ölçek	Boyut	Chi-Square	Sd	p	Fark(*)
ERGEN GELECEK BEKLENTİSİ	İş ve Eğitim	15,841	14	,323	-
	Evlilik ve Aile	13,997	14	,450	-
	Din ve Toplum	29,626	14	,009	2>9, 2>10, 3>10, 4>10, 5>6, 5>4, 5>9, 5>11, 8>9, 8>6, 8>11, 8>10, 13>9, 13>6, 13>11, 13>10, 11>10
	Sağlık ve Yaşam	14,661	14	,402	-
	Ölçeğin tamamı	15,867	14	,322	-

Yaş: 1(Eczacılık), 2(Güvenlik), 3(Hukuk), 4(İktisadi idari bilimler), 5(İlahiyat), 6(İletişim), 7(Mimarlık), 8(Mühendis), 9(Myo), 10(Orman İşletme), 11(Öğretmen), 12(Sağlık Bilimleri), 13(Tıp), 14(Veteriner), 15(Yok), <>Grup ortalamalarının büyüklüğü, *p<.05

Tablo 5'e bakıldığında ölçeğin yalnızca "Din ve Toplum" alt boyutu ile meslek tercihleri arasında anlamlı fark gözlenmiştir. Mann Whitney U testi sonuçlarından elde edilen bu anlamlı farka göre polis ve asker gibi güvenliği sağlayan bölümleri tercih edenlerin ortalamasının myo ve orman işletme ile alakalı bölümleri tercih edenlerden yüksek, iktisadi idari bilimler ile alakalı bölümleri tercih edenlerin ortalamasının orman İşletme bölümünü tercih edenlerden yüksek, ilahiyat bölümünü tercih edenlerin ortalamasının iletişim, myo ve öğretmenlik ile alakalı bölümleri tercih edenlerden yüksek, mühendislik ile alakalı bölümleri tercih edenlerin ortalamasının iletişim, orman işletme ve öğretmenlik ile alakalı bölümleri tercih edenlerden yüksek, hukuk bölümünü tercih edenlerin ortalamasının myo, iletişim, öğretmen ve orman işletme ile alakalı bölümleri tercih edenlerden yüksek, öğretmenlik ile ilgili bölümü tercih edenlerin ortalamasının orman İşletme bölümünü tercih edenlerden yüksek olduğu gözlenmiştir.

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin öğrenim gördükleri lise ve gelecekte yerleşmeyi düşündükleri meslekler arasındaki ilişkiye çapraz tabloyla bakılmıştır. Bu duruma yönelik sonuçlar tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6'ya bakıldığında en yüksek başarı ortalamasına sahip olan fen lisesi öğrencileri en çok tıp 20 (55,6%), ikinci en yüksek başarı ortalamasına sahip olan Anadolu Lisesi öğrencileri, en çok öğretmen 17 (30,9%), üçüncü en yüksek başarı ortalamasına sahip olan Anadolu imama hatip lisesi öğrencileri en çok ilahiyat ve öğretmenlik 4 (25%) ve en düşük başarı ortalamasına sahip olan çok programlı Anadolu meslek lisesi öğrencileri en çok güvenlik güçleri 6 (31,6%) alanlarını tercih etmektedirler.

Tablo 6: Öğrencilerin gelecekte yerleşmeyi düşündükleri meslekler ile öğrenim gördükleri okullar açısından karşılaştırılması

	AİHL (Baş. ort:69)		ÇPAML (Baş.ort: 60)		FL (Baş. ort:79)		AL (Baş. ort:71)		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eczacılık	-	-	-	-	2	5,6%	2	3,6%	4	3,2%
G.güçleri	1	6,3%	-	31,6%	-	-	9	16,4%	16	12,7%
Hukuk	-	-	-	-	9	25%	3	5,5%	12	9,5%
İ.İ.B	2	12,5%	-	-	-	-	3	5,5%	5	4%
İlahiyat	4	25%	-	-	-	-	-	-	4	3,2%
İletişim	2	12,5%	-	-	-	-	2	3,6%	4	3,2%
Mimarlık	1	6,3%	-	-	-	-	-	-	1	8%
Mühendis	1	6,3%	4	21,1%	-	13,9%	1	1,8%	11	8,7%
Myo	-	-	3	15,8%	-	-	6	10,9%	9	7,1%
O. işletme	-	-	2	10,5%	-	-	-	-	2	1,6%
Öğretmen	4	25%	4	21,1%	-	-	17	30,9%	25	19,8%
S.bilimleri	-	-	-	-	-	-	3	5,5%	3	2,4%
Tıp	-	-	-	-	-	55,6%	6	10,9%	26	20,6%
Veteriner	-	-	-	-	-	-	2	3,6%	2	1,6%
Yok	1	6,3%	-	-	-	-	1	1,8%	2	1,6%
TOPLAM	16	100%	19	100%	36	100%	55	100%	126	100%

AİHL: Anadolu İmam Hatip Lisesi, ÇPAML: Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi, FL: Fen Lisesi, AL: Anadolu Lisesi

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin gruplanmış akademik başarı ortalamaları ve gelecekte yerleşmeyi düşündükleri meslekler arasındaki ilişkiye dair olarak çapraz tabloyla bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo 7'deki gibidir.

Tablo 7: Gruplanmış akademik başarı puanları ile öğrencilerin gelecekte yerleşmeyi düşündükleri meslekler açısından karşılaştırılması

	40-60 puan		61-80 puan		81-100		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Eczacılık	-	-	1	1,3%	3	10,3%	4	3,2%
G.güçleri	8	38,1%	8	10,5	-	-	16	12,7
Hukuk	-	-	10	13,2	2	6,9%	12	9,5%
İ.İ.B	1	4,8%	4	5,3%	-	-	5	4%
İlahiyat	-	-	4	5,3%	-	-	4	3,2%
İletişim	1	4,8%	3	3,9%	-	-	4	3,2%
Mimarlık	-	-	-	-	1	3,4%	1	8%
Mühendis	3	14,3%	5	6,6%	3	10,3%	11	8,7%
Myo	2	9,5%	6	7,9%	1	3,4%	9	7,1%
Öğretmen	4	19%	20	26,3%	1	3,4%	25	19,8%
O işletme	-	-	2	2,6%	-	-	2	1,6%
S.bilimleri	-	-	1	1,3%	2	6,9	3	2,4
Tıp	1	4,8%	9	11,8%	16	55,2%	26	20,6%
Veteriner	-	-	2	2,6%	-	-	2	1,6
Yok	1	4,8%	1	1,3%	-	-	2	1,6%
TOPLAM	21	100%	76	100%	29	100%	126	100%

Tablo 7'e bakıldığında genel başarı puanları 80-100 arasında olan öğrencilerin gelecekteki meslek tercihlerinin en çok tıp 16 (55,2%) alanında yoğunlaştığı, genel başarı puanları 60-80 arasında olan öğrencilerin tercihlerinin öğretmenlik 20 (26,3%) alanında yoğunlaştığı, genel başarı puanları 40-60 arasında olan öğrencilerin tercihlerinin ise en çok polis ve asker 16 (55,2%) gibi meslek alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında ölçek alt boyutları ile tamamına yönelik öğrenci görüşleri ile öğrenci akademik başarıları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Bu analize yönelik bulgular tablo 8'de özetlenmiştir.

Tablo 8: EGB ölçeği ve alt boyutları ile akademik başarı arasındaki korelasyon analizi tablosu

	Korelasyon	N	Pearson (r)	p
	İE*EA	126	,354**	,000
	İE*DT	126	,469**	,000
	İE*SY	126	,442**	,000
	EA*DT	126	,282**	,001
	EA*SY	126	,435**	,000
	DT*SY	126	,500**	,000
	İE* EGBÖ _{TAMAMI}	126	,818**	,000
	EA*EGBÖ _{TAMAMI}	126	,746**	,000
	DT* EGBÖ _{TAMAMI}	126	,642*	,000
	SY* EGBÖ _{TAMAMI}	126	,734*	,000
	İE*BAŞARI	126	.090	.317
	EA*BAŞARI	126	-.261**	.003
	DT*BAŞARI	126	-.015	.864
	SY*BAŞARI	126	-.125	.162
	EGBÖ _{TAMAMI} *BAŞARI	126	-.101	.260

İE: İş ve Eğitim., EA: Evlilik ve Aile., DT: Din ve Toplum., SY: Sağlık ve Yaşam., EGBÖ: Ergen Gelecek Beklenti Ölçeği, **,01 düzeyinde anlamlı, *,05 düzeyinde anlamlı

Tablo 8'e göre EGBÖ ölçeğinin tüm alt boyutları ile arasında pozitif ilişkiler gözlenmiştir ($p < .000$). EGB ölçeği açısından en yüksek korelasyon "İş ve Eğitim" alt boyutu ($r = .818$, $p < .000$) arasında, en düşük korelasyon ise "Din ve Toplum" alt boyutu ($r = .642$, $p < .000$) arasında gözlenmiştir. EGB ölçeğinin yalnızca "Evlilik ve Aile" alt boyutu ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki gözlenmiştir ($r = -.261$, $p < .003$). Öğrencilerin akademik başarıları arttıkça evlilik ve aile kavramına ilişkin gelecek beklentilerinin düştüğü gözlenmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

EGB ölçeği ve alt boyutlarına yönelik görüşler cinsiyet değişkenine göre karşılaştırıldığında ölçeğin "*din ve toplum*" ve "*sağlık ve yaşam*" alt boyutlarında erkek öğrenciler lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenirken, ölçeğin diğer alt boyutları ve tamamına yönelik öğrenci görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin gelecek beklentilerini cinsiyetleri açısından karşılaştıran Tuncer (2011) bu araştırmanın aksi yönde, kadınların beklentilerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Akbaşı, Kubilay ve Durnalı'nın (2017) araştırma bulgularına göre öğrencilerin gelecek beklentileri cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu çalışmada EGB ölçeğinin bütünü açısından anlamlı düzeyde görüş farkı bulunamamışsa da erkek öğrencilerin beklenti puanları daha yüksektir. Araştırmalar arasındaki bulgu farklılıklarının nedeni öğretim kademesinden kaynaklanabilir. Akman (1992) bireyin geleceğe yönelik beklentilerini etkileyen değişkenlerden birinin bireyin geçmiş yaşantılarında aldığı pekiştiriciler olduğunu belirtmiştir. Kadın öğrencilerin bir yükseköğretim programına yerleşmiş olmaları onların geleceğe dair beklenti düzeylerinde bir yükselmeye neden olmuş olabilir. Erden (1989) de bu tespiti doğrular bir biçimde üniversite eğitim programlarının mesleki beceri kazandırma yönüyle bireyin mesleki beklentisini etkilediğini vurgulamıştır.

Araştırmanın bir diğer bulgusu öğrenim görülen lise değişkenine yöneliktir. Bu değişkene yönelik olarak "*din ve toplum*" alt boyutunda Anadolu İmam Hatip Lisesi ile Anadolu Lisesi arasında Anadolu İmam Hatip Lisesi lehine, Fen Lisesi ile Anadolu Lisesi arasında Fen Lisesi lehine anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. Genel ortalamalar arasında bir değerlendirme yapıldığında ise öğrenim görülen lise bazında en yüksek ortalamalar "*İş ve Eğitim*" alt boyutunda Anadolu Lisesi'nde, "*Evlilik ve Aile*" alt boyutunda Çok programlı Anadolu Meslek Lisesi'nde, "*Din ve Toplum*" alt boyutunda Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde, "*Sağlık ve Yaşam*" alt boyutunda Çok Programlı Anadolu Meslek Lisesi'nde ve ölçeğin tamamında ise Anadolu İmam Hatip Meslek Lisesinde görülmüştür. Tuncer (2011) Meslek Lisesi ve Genel Lise mezunlarının gelecek beklentileri arasında yaptığı karşılaştırmada bu araştırma bulgularını desteklemeyen sonuçlar elde etmiş, anlamlı düzeyde görüş farkı bulamamıştır. Akbaşı, Kubilay ve Durnalı da (2017) öğrenim görülen program açısından anlamlı düzeyde görüş farkı bulamamıştır. Oysaki bu çalışmada öğrenim görülen programın beklenti üzerinde etkili olabileceği (Din ve toplum alt boyutunda Anadolu İmam Hatip Lisesi beklenti puanları daha yüksek bulunmuştur) gözlenmiştir. Yine Yüksel v.d.'nin (2016) meslek yüksekokulu öğrencilerinin gelecek beklentilerini çoğunlukla iş ve eğitim ile ilgili olarak belirlemeleri öğrenim görülen programın gelecek beklentisini etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın üçüncü bağımsız değişkeni olan öğrencilerin yerleşmeyi düşündüğü meslek açısından yapılan karşılaştırmalarda bir önceki değişkene benzer biçimde din ve toplum alt boyutunda anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Öğrencilerin yerleşmeyi düşündükleri meslekler ile başarı puanları açısından bir değerlendirme yapıldığında ise en yüksek başarı ortalamasına sahip olan fen lisesi öğrencilerinin Tıp, ikinci en yüksek başarı ortalamasına sahip Anadolu Lisesi öğrencilerinin Öğretmenlik, üçüncü en yüksek başarı ortalamasına sahip olan Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin en çok ilahiyat ve öğretmenlik mesleklerine yerleşmeyi istedikleri belirlenmiştir. Isaacson'un mesleki gelişim kuramının "*Karar Verme*" evresine denk gelen bu öğrenci grubunun algılara dayalı, geleceğe dair ideallerin etkili olduğu bir meslek seçme sürecinde (Akt. Yeşilyaprak, 2000) buldukları söylenebilir. Her ne kadar Kurtkan Bilgiseven (1992) gençlerin ekonomik getirisi yüksek olan meslekleri tercih ettiklerini belirtmişse de, öğrenim görülen okulun ve ailenin bir sosyal çevre kimliği ile meslek seçimini etkilediği (Ay, 2002) düşünülmektedir (Akt.

Vurucu, 2010). Genel olarak tercih edilen mesleklerin yüksek puanlarla yerleşilebilen meslekler olduğu dikkate alındığında bu öğrencilerin gelecek beklentileri ölçeğinin iş ve eğitim alt boyutuna yönelik beklentilerinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Araştırma bulguları ile ilişkilendirilebilecek bir diğer çalışma Bozgeyikli, Derin ve Toprak (2016) tarafından yapılmıştır. Söz konusu araştırmaya göre öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen başlıca etmenler başarı değeri, maddi kazanç, düzenli yaşam ve sosyal statüdür. Bu etmenler araştırma bulguları ile de paraleldir.

Araştırmada son olarak araştırılan değişkenler arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve alt boyutlarına yönelik olarak açıklanan toplam varyans gibi bazı hususlar açıklanmak istenmişse de verilerin basıklık ve çarpıklığının öngörülen sınırların dışında olması nedeniyle bu yönde bir analiz yapılamamıştır. Buna karşın korelasyon analizi sonucunda EGB ölçeği açısından en yüksek korelasyonun “İş ve Eğitim” alt boyutu arasında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç yapılamayan regresyon analizi hakkında da kısmi bilgi vermekte, sayısal olarak ifade edilemese de gelecek beklentileri anlamında örneklem açısından ulaşılan en yüksek yordayıcılığın bu alt faktörde bulunduğu gözlenmiştir. Bunun yanında ölçeğin geneli ile öğrencilerin başarı ortalamaları arasında anlamlı bir korelasyon görülmezken, EGB ölçeğinin yalnızca “Evlilik ve Aile” alt boyutu ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki belirlenmiştir. Buna göre evlilik ve aileye yönelik beklentinin artması öğrencilerin başarı puanlarının azalacağı şeklinde bir yorum yapılabilir. Güleri'nin (1998) “*okuyan gençler iş, çalışan gençler eş beklentisi içindedir*” bulgusu açısından bir değerlendirme yapıldığında, evlilik ve aile beklentisi yüksek olan öğrencilerin bu algılarında ani bir değişme olmaması durumunda eğitim yaşamlarını bir süre sonra noktalamak zorunda kalacakları söylenebilir. Araştırma bulguları paralelinde aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir;

- Gelecek beklentilerinin hem etkileyen hem de etkilenen psikolojik bir değişken olduğu önceki bölümde belirtilmiştir. İşgücü planlamalarında bu psikolojik özelliğini dikkate alınabileceği düşünülmektedir. Seçme ve yerleştirme süreçlerinde olduğu kadar, beklentilerin müdahalelerle değiştirildiği hallerde de belli mesleklere istenilen oranlarda yapılacak yönlendirmeler açısından bu değişken önemli etkiler yaratabilir.
- Meslek tercihi ile gelecek beklentisi arasında belli düzeyde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda yaşantıların gelecek beklentisini etkilediği de alan yazın bulgusu olarak belirtilmiştir. Buna göre ihtiyaç duyulan mesleklere yapılacak kitlesel yönlendirmelerden önce beklentilere dair yaşantısal değişikliklerin etkili olabileceği düşünülmektedir.
- Cinsiyet değişkeni anlamında araştırmalar arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi konusunda kültürün etkili olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada tahmini olarak açıklanan bu bulgu farklılıklarının kültürler arası çalışmalar ile daha iyi açıklanabileceği düşünülmektedir.
- Büyük yerleşim merkezlerinde yapılan çalışmalara ilçe anlamında daha küçük ve karakteristik olarak farklı bir örneklem ile katkı sunan bu çalışmaya yerleşke etkisinin ortaya konulmasına imkân tanıyacak kır-kent ayrımına dayalı çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynakça

- Adler, A. (1994). *İnsan Tabiatını Tanıma*. Çev. Ayda Yörükân. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Akbaşı, S., Kubilay, S. ve Durnalı, M. (2017). Önlisans öğrencilerinin gelecek beklentileri ile akademik motivasyonlarının incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4678-4693.
- Akman, Y. (1992). Hacettepe üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin meslek, evlilik ve geleceğe yönelik beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 125-149.
- Apak, H. (2015). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği. *Birey ve Toplum*, 5, 6, 125-142.
- Ank, N. ve Seyhan, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin kariyer planlamasında teknoloji bilgisi ve gelecek beklentilerinin rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergileri*, 5(7), 2218-2231.
- Artar, M. (2003). Depremi Yaşayan ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği. *Kriz Dergisi*, 11(3): 21-28.

- Başkonuş, T., Akdal, D. ve Taşdemir, M., (2011). Ahi Evran Üniversitesi eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin gelecek beklentileri. *2nd international conference on new trend in education and their implications*, 27-29 Nisan, Antalya.
- Beal S.J. ve Crockett, L.J. (2010). Adolescents' occupational and educational aspiration sand expectations: links to high school activities and adult educational attainment, *Developmental Psychology*, 46(1):258-265 DOI:10.1037/a0017416.
- Biddle, B.J., Bank, B., Slavings, R.L. (1990). Modality of thought, campus Experiences and the development of values. *Journal of Educational Psychology*, 82, 671-682.
- Bozgeyikli, H., Derin, S. ve Toprak, E. (2016). Üniversite öğrencilerinin mesleki değer algıları. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 139-156.
- Dalal, A.K., Singh. R.A. (1986). An integration theoretical analysis of expected Job attractiveness and satisfaction. *International Journal of Psychology*, 21, 555-564.
- Diderichsen, S., Andersson, J., Johansson, E.E., Verdonk, P., Lagro-Janssen, A. Ve Hamberg, K. (2011). Swedish medical students' expectations of their future life. *International Journal of Medical Education*, 2, 140-146.
- Erden, M. (1989). H.Ü. Eğitim fakültesi eğitim bilimleri bölümü öğrencilerinin meslekleri ile ilgili beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4, 93-107.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24(3):209-215. DOI:10.5350/DAJPN2011240306
- Gezen, T. Köroğlu, Ö. (2014). Turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer seçimine etki eden kariyer çapalarının belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 2, 213-234.
- Güleri, M. (1998). Üniversiteli ve işçi gençliğin gelecek beklentileri ve kötümserlik-iyimserlik düzeyleri. *Kriz Dergisi*, 6(1), 55-66.
- İkizoğlu, M., Önal Dölek, E ve Arslan Cifci, E.G. (2007). Çalışan çocukların sorunları ve geleceğe ilişkin beklentileri. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Dergisi*, 18,2, 21-36.
- Khatab, N. (2015). Students' aspirations, expectations and school achievement: What really matters? *British Educational Research Journal*, 41(5), 731-748.
- Koçak, O., Çepni, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin değerlendirilmesi: Yalova üniversitesi öğrencileri örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 6(1), 241-265.
- Oettingen, G. ve Mayer, D. (2002). The motivating function of thinking about the future: Expectations versus fantasies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83,5, 1198-1212.
- Summak, E. G. (2000). Gençler burada, gelecek nerede? Lise gençliğinin 2020 yılına ilişkin gelecek algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6,2,291-311
- Şanlı, T. Ve Saraçlı, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerinde etkili olan faktörlerin analizi. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(11),25-36.
- Şimşek, H. (2011). Güneydoğu Anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(1), 90-109.
- Şişman, Y. (2006). Sokakta çalışan çocukların yaşam koşulları ve gelecek beklentileri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 251-275.
- Tuncer, M. (2011) Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma, *Turkish Studies*, 6(2), 935-948.
- Tuncer, M. (2011a). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Studies*, 6(3), 1265-1275.
- Uluçay, T., Özpölat, A. R., İşgör, İ. Y., ve Taşkesen, O. (2014). Lise öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *NWSA-Education Sciences*, 9(2), 234-247.

- Üzüm, B. ve Uçkun, S. (2015). Büro Yönetimi Ve Yönetici Asistanlığı Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Kariyer Geleceği Beklentilerinin Ölçülmesi: Kocaeli MYO Örneği. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, 3, 71-80.
- Vurucu, F. (2010). Meslek lisesi öğrencilerinin meslek seçimi yeterliliği ve meslek seçimini etkileyen faktörler. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuzer, H., Demir, İ., Meşeci, F. ve Sertelin, Ç., (2005). Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 93-103.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yüksel, M.K., Aksak, M., Arıcan, T. ve Bakan, M. (2016). An investigation of senior vocational school students' perceptions of the future through their drawings. *Eurasian Journal of Educational Research*, 64, 265-286.

Extended English Summary

Problem

People who come to the world with learning motivation continue to live their life with different purposes and expectations by knowing the life that is getting through the day. Children who do not have too much expectation because they can't reach a certain sense of responsibility before puberty and can't see the future very clearly can start to think more freely and individually when they reach puberty and have different expectations about their future lives when they reach their power to make their own decisions. This expectation on young people can affect that moment of life and the future. İkizoglu, Dölek and Çıfci (2007) summarize the anticipation of the future as the place where the individual wants to be in the future and, accordingly, what they demand from life.

When the studies about the future expectations of the learners are examined, it is seen that the studied samples are selected from large scale and developed settlements. For this reason, this study was carried out on high school students in a district which is in a disadvantageous situation in terms of living conditions. This research is important for the determination of the future expectations of the students in different high schools in a province. It is also important that the findings of this study can be compared with the findings of research done on different regions and different samples. In this context, the aim of the research can be explained as the determination of future expectations of high school students and the evaluation of these expectations in terms of some independent variables. While the dependent variable of the research is the future expectation level of the students, the independent variables are the sex of the students, the school and the profession which they have studied. Thus, the future expectations of a district sample were compared in terms of gender, and the findings obtained are presented to the attention of those who are in need of information. In addition, it has been determined whether the expected future of different schools and different professional preferences differ or not. Also, the future expectations in the research and the relation of the sub-dimensions to the academic achievement have been revealed.

Method

This study investigated the future expectations of high school students according to some variables. The research was carried out in the survey model. The research model is defined as a research model aimed at determining the situation to be detected as it is (Karasar, 2009: 76). The universe of the research is composed of high school students studying in a district of Erzincan. The sample of the researcher consisted of 126 students who were studying in the last class of the four high schools in this district. Adolescent future expectancy scale adapted to Turkish by Tuncer (2011a) was used for the collection of data. This scale consists of 25 items and four dimensions

(Business and Education, Marriage and Family, Religion and Society and Health and Life). With these four factorial structures of the scale, 67% of the total variance can be explained.

Findings

When the opinions about the FESA scale and subscales were compared according to the gender variable, It was determined that the subscales of "Religion and Society" and "Health and Life" of the scale were significantly different in favor of male students, while other subscales of the scale and students' opinions on the whole did not differ significantly by sex. Another finding of the study is the variable of high school education. There were significant differences in favor of Anatolian Imam Hatip High School between Anatolian High School and Anatolian Imam Hatip High School and in favour of Science high school between Anatolian High School and Science high school in this sub-dimension of "religion and society" for this variable. In the comparison of the occupations in which the students are supposed to settle, the previous variant has a similar significant level difference of opinion in the sub-dimension of religion and society. As a result of the correlation analysis, it was determined that the highest correlation for the EGB scale is between the "Work and Education" sub-dimension.

Results and Discussion

Tuncer (2011), who compares future expectations of vocational college students with their gender, has reached the conclusion that the expectation of women is higher than men In the opposite direction of this research. According to research findings of Akbaşı, Kubilay and Durnal (2017), the future expectations of the students are not significantly different according to sex. Although there was no meaningful difference in opinion regarding the whole EGB scale in this survey, the expectation scores of male students are higher. Differences in findings between researches may be due to the level of teaching. Akman (1992) stated that one of the variables that affect the future expectations of the individual is the reinforcements that the individual has received in his past life. The fact that female students have settled in a higher education program may have led to an increase in their expectations for the future. Erden (1989) also underscored that this finding clearly proves that university education programs affect the individual's career expectations in terms of acquiring vocational skills.

Tuncer (2011), in comparison with Vocational High School and General High School graduates' future expectations, have results that did not support the findings and did not find a significant difference. Akbasli, Kubilay and Durnal (2017) did not find any meaningful difference in terms of the program being studied. On the other hand, it was observed that the program which is being studied might be effective (The expectation scores of Anatolian Imam Hatip High School were found higher in the sub-dimension of religion and society) on expectations in this research. Again, Yüksel v.d. (2016) can be interpreted that vocational school students determine the future expectations about work and education mostly affect the future expectation of the program being studied. As a result of the correlation analysis, it was determined that the highest correlation for the EGB scale is between the "Work and Education" sub-dimension. This result gives partial information about the analysis of the regression which can not be done and it is observed that the highest predictor for the sample in terms of future expectations is this sub-factor although not numerically expressed. Besides, while there is no significant correlation between the average of the students with the scale and the achievement averages, only a negative relationship between the "Marriage and Family" subscale of the EGB scale and the academic achievement was identified. According to this, an increase in expectation for marriage and family can be interpreted as a decrease in the success scores of the students. When an assessment is made in terms of the finding of Güleri (1998), "The studying young people are in the expectation of business and the working young people are in the expectation of partner", it can be said that students with high marriage and family expectancy will have to end their education life after a while if there is no sudden change in

their perceptions. Parallel to the findings of the research, the following proposals have been developed;

- It was mentioned in the previous section that future expectations are both influential and influenced psychological variables. It is thought that this psychological characteristic can be taken into consideration in labor force planning. This variable can have significant effects as far as the selection and placement processes are concerned, in the case of anticipatory interventions, in terms of directing to certain professions at the desired rates.
- It has been determined that there is a certain level of relationship between occupational preference and future expectation. At the same time, it was mentioned as a body of literature that the experience affected the future expectation. Accordingly, it is thought that experiential changes in expectations may be effective before the mass orientations to be made to the required professions.
- It is thought that the culture is effective in eliminating the disagreement between researches in terms of gender change. This finding, predicted in the study, is thought to be better explained by intercultural studies.
- This study, which provides a contribution with a smaller country and characteristically different sample in terms of studies conducted in large settlements, should be based on rural-urban distinctions which will enable the settlement effect to be revealed.